

במדבר י"ג: חטא המרגלים

הלא גלוי בנקודת המבט

פרק יז פסוקים א-כ יאמצ דקדויות, דעלית זי ערזיה.
 ראשית, קראו את הפסוקים, וכתבו לעצמכם שאלות שסולות לכן מקריאת הפסוקים:

1. של מי היוזמה לשליחת המרגלים?

במדבר פרק יג

א ויִדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

ב שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיְתִירוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבִתָּיו תִּשְׁלְחוּ כָל נָשִׂיא בְהֵם:

סיפור המרגלים מוזכר שוב: **בדברים פרק א, פסוקים כב-כג**

כב וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כָּלְכֶם וַתֹּאמְרוּ נִשְׁלַח אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וַיְחַפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ וַיִּשְׁבוּ אֲתֵנּוּ דִבַּר אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נָעַלְהָ בָּהּ וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר נָבְאָ אֵלֵינוּ:

כג וַיִּטֵּב בְּעֵינֵי הַדָּבָר וַאֲקַח מִכֶּם שְׁנַיִם עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לְשִׁבְט:

דברים א'	במדבר י"ג	השווה בין 2 המקורות:
		של מי היוזמה?
	(היעזרי גם בפס' יז-כ)	מהי מטרת השליחות?

רש"י מתמודד עם הסתירה:

(ב) שלח לך - לדעתך, אני איני מצווה לך, אם תרצה שלח. לפי שבאו ישראל ואמרו (דברים א, כב):

נשלחה אנשים לפנינו, כמה שנאמר (שם): ותקריבון אלי כלכם וגו', ומשה נמלך (= נמילך) בשכינה.

אמר (= _____): אני אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו',

חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה:

(ג) על פי ה' - ברשותו, שלא עכב על ידו:

מאיזו מילה בפסוק ב' למד רש"י את דבריו? _____

לפי רש"י: היוזמה הייתה של _____ משה _____ עם _____, שהסכים ו_____

את שליחת המרגלים. כלומר זה לא נעשה בציוויו אלא ב_____

רמוזה בדברים ביקורת של ה' על העם. מהי הביקורת? _____

2. מהי מטרת השליחות?

יז וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בְּנִגְבַּ וְעֲלִיתֶם אֶת הָהָר:
 יח וַיִּרְאִיתֶם אֶת הָאָרֶץ מֵה הוּא וְאֶת הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֲחֹזֵק הוּא הֲרַפָּה הֲמַעֲט הוּא אִם רַב:
 יט וּמֵה הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הוּא אִם רָעָה וּמֵה הָעֲרִים אֲשֶׁר הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמַחְנִים אִם בְּמִבְצָרִים:
 כ וּמֵה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הוּא אִם רְזָה הַיֵּשׁ בָּהּ עֵץ אִם אֵין וְהִתְחַזְּקֶתֶם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהִימַמְּתֶם יְמֵי בְּפוּרֵי עֲנָבִים:

הכזירו את מטרת השליחות ע"פ הפס"ט.

ניתן לחלק את השאלות משה מדקש מהמרגלים לרחוק לכמה סוגים. מנו שני סוגי שאלות.

----- (1) ----- (2) -----

הרמב"ן לפסוק ב מגדיר שתי מטרות אפשריות לשליחות:

אבל ישוב העניין בזה, כי ישראל אמרו כדרך כל הבאים להילחם בארץ נכריה ששולחים לפניהם אנשים לדעת הדרכים ומבוא הערים ובשובם ילכו התרים בראש הצבא להורות לפניהם הדרכים, כעניין שנאמר (שופטים א, כד): 'הראנו נא את מבוא העיר', ושיתנו להם עצה באיזו עיר ילחמו תחלה ומאיזה צד יהיה נוח לכבוש את הארץ, וכך אמרו בפירוש (דברים א, כב): 'וישיבו אותנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים וגו'. כלומר הערים אשר נבא אליהן תחילה ומשם נבא בכל הארץ. וזו עצה הגונה בכל כובשי ארצות, וכן עשה עוד משה עצמו שנאמר (להלן כא, לב): 'וישלח משה לרגל את יעזרי', וכן ביהושע בן נון (יהושע ב, א): 'שנים אנשים מרגלים'. ועל כן היה טוב בעיני משה. כי הכתוב לא יסמוך בכל מעשיו על הנס, אבל יצווה בנלחמים להיחלץ ולהישמר ולארוב, כאשר בא הכתוב במלחמת העי (שם ח, ב), שהייתה על פי השם, ובמקומות רבים. אז נמלך משה בשכינה, ונתן לו השם רשות ואמר לו 'שלח לך אנשים ויתורו' את ארץ כנען, וידעוה ויגידו לכם ועל פיהם תתייעצו בעניין הכבוש...

ויתכן כי משה בעבור שידע כי היא שמנה וטובה כמו שנאמר לו (שמות ג, ח) 'אל ארץ טובה ורחבה' וגו', בעבור כן אמר להם שיתנו לב לדעת כן, כדי שיגידו לעם וישמחו ויחליפו כוח לעלות שם בשמחה, ולכך אמר להם 'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ' (פסוק כ), כדי שיראו בעיניהם בשבח הארץ.

מהן המטרות קשירות המרגלים ע"פ רמב"ן? ו ----- (2) -----

הנצי"ב מוולוז'ין:

וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל ... רק לדעת איך יכבשו. וזה ודאי ראוי ומוכרח אם הכבישה היא בדרך הטבע. אבל אם היא מעל הטבע, כאשר הלכו עד הנה במדבר, אין מקום לשליחות כלל. שאין דבר חוצץ בפני תפארת עוזו יתברך. והנה בעמדם בחורב ובתחילת נסיעתם משם, היה באמת בדעתם ליכנס בזה האופן לא"י, ואין צורך לשליחות כלל. אבל בהליכה שלש מסעות הללו (בפרקים י"א-י"ב: תבערה, קברות התאוה וחצרות) ראו והתבוננו כי קשה עליהם לעמוד בזה האופן. באשר עפ"י גילוי שכינה שבקרבם כל מה שמדברים שלא כהוגן, הוא באזני ה' כמו שמדברים בפלטין של מלך... אינם יכולים לעמוד בזהירות יתרה כזו. ולא מצאו עצמם מוכשרים לעמוד בהיכל מלך מלכי המלכים הקב"ה. על כן, בחרו לעמוד בחוץ והשכינה תהיה בקרבם במידת מלכות... על-כן הסכימו לשלח מרגלים ותהיה הכניסה בדרך הטבע.

השליחות:

הכניסה לארץ הייתה אמורה להיות בדרך -----
 ישראל יזמו את שליחת המרגלים, כדי להתנהל בדרך ה- ----- ולא לסמוך על -----, כיוון שלאחר שהחלו במסעות, ראו ש----- להם בדרך ההנהגה ה- ----- ושהיא כרוכה ב-----
 לפי הנצי"ב, הצורך לשלוח מרגלים משקף את המעבר מהנהגה ----- של ימי יציאת מצרים, להנהגה -----, שתאפיין את החיים בארץ ישראל.

3. ביצוע השליחות

כא ויעלו ויתרו את הארץ ממדבר צן עד רחב לבא חמת:

כב ויעלו בנגב ויבא עד חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילדי הענק ויחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים:

כג ויבאו עד נחל אשכל ויכתרו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישארו במוט בשנים ומן הרמנים ומן התאנים:

כד למקום ההוא קרא נחל אשכול על אדות האשכול אשר כתרו משם בני ישראל:

רשי"י:

(כ"ב) ויבוא עד חברון- כלב לבדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם...

כתבי מהו הקושי עליו עונה רש"י, וציני איזה סוג קושי זה (רעיוני, לשוני, תחבירי)

4. דיווח המרגלים בחזרתם- מה היה החטא?

עייני בפסוקים כה- לג.

✂ חלקי את הפסוקים לשני חלקים: (ז) ----- (2) -----

המרגלים דברו בדיווח הראשון דברי אמת – אם כן במה חטאו?

השוואה בין סדר ההוראות למרגלים של משה (בפס' יז-כ) לדיווח הראשון של המרגלים (בפס' כז-כט):

הדיווח הראשון של המרגלים (פס' כו-כח)	ההוראות של משה למרגלים (פס' יז-כ)
<p>כו וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל עדת בני ישראל אל מדבר פארן קדשה וישבו אותם דבר ואת כל העדה ויראום את פרי הארץ:</p> <p>כז ויספרו לו ויאמרו:</p> <p>כח באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פריה:</p> <p>כט אפס כי עז העם הישב בארץ והערים בצרות גדלת מאד וגם ילדי הענק ראינו שם כט עמלק יושב בארץ הנגב והחתי והיבסי והאמרי יושב בהר והקנעני יושב על הים ועל יד הירדן</p>	<p>יז וישלח אתם משה לתור את ארץ כנען ויאמר אליהם עלו זה בנגב ועליתם את ההר.</p> <p>יח וראיתם את הארץ מה הוא ואת העם הישב עליה הסזק הוא הרפה המעט הוא אם רב: יט ומה הארץ אשר הוא יושב בה הטובה הוא אם רעה ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הבמחנים אם במבצרים:</p> <p>כ ומה הארץ השמנה הוא אם רזה היש בה עץ אם אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים</p>

סמני בצבע אחד את הפס' העוסקים בדיווח על טיב הארץ ובצבע אחר, את אלו העוסקים בעם היושב בארץ.

חשבי מה המשמעות של הסדר בדברי משה והסדר בדברי המרגלים. על מה ניתן הדגש אצל כל אחד?

מטרתו של משה הייתה ----- את הדיווחים על יושבי הארץ, שהיו גורמים לרפיון העם, בין התשובות על ----- הארץ. בדיווח המרגלים יש שינוי של הסדר- הם פתחו בשאלות הנטעות לארץ עצמה וסיימו בדיווחים על העם, תוך הדגשת הדיווח על יושבי הארץ, כדי ליצור רושם על ישראל, שהמשימה לכבוש את ארץ ישראל היא כמעט בלתי ----- לביצוע. סדר הדברים מעיד על מגמתם.

חטא המרגלים פרקים יג-יד תשע"ט

הרמב"ן מסביר במה היה חטאם של המרגלים :

(כז) **וגם זבת חלב ודבש היא** - בעבור שצוה אותם לראות השמנה היא אם רזה, השיבו לו כי היא שמנה וגם זבת חלב ודבש היא, ועל שאלתו היש בה עץ אם אין, השיבו לו "יזזה פריה", כי כן צוה אותם להראותו. והנה בכל זה אמרו אמת והשיבו על מה שנצטוו. והיה להם לאמר שהעם היושב עליה עז והערים בצורות, כי יש להם להשיב אמרי אמת לשולחם, כי כן צוה אותם: החזק הוא הרפה הבמחנים אם במבצרים, אבל רשעים במלת "אפס", שהיא מורה על דבר אפס ונמנע מן האדם שאי אפשר בשום ענין, כלשון האפס לנצח חסדו (תהלים עז ט), ואין עוד אפס אלהים (ישעיה מה יד). והנה אמרו לו, הארץ שמנה וגם זבת חלב ודבש והפרי טוב, אבל אי אפשר לבא אליהם, כי עז העם והערים בצורות גדולות מאד וגם ילידי הענק ראינו שם.

מה היה החטא של המרגלים לפי רמב"ן? _____

גם רש"י מראה את המגמתיות בדברי המרגלים:

(כ"ט) **עמלק יושב וגוי-** לפי שנקו (=) בעמלק כבר הזכירוהו מרגלים כדי לייראם (=) _____ :

לשם מה הזכירו המרגלים את עמלק? _____

(לג) **ישם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפלים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם:**

איזה מבט עומד מאחורי אמירה זו? _____

5. שורש חטא המרגלים

עייני בשני המקורות הבאים.

סמני **בכל אחד** את המשפט המרכזי.

כתבי מהו שורש החטא לדעת כל אחד.

זו רמח"ל ר' משה חיים לוצאטו מסילת ישרים פרק י"א

יתרה עליה חמדת הכבוד כי כבר היה אפשר שיכבוש האדם את יצרו על הממון ועל שאר ההנאות, אך הכבוד הוא הדוחק, כי אי אפשר לו לסבול ולראות את עצמו פחות מחבריו, ועל דבר זה נכשלו רבים ונאבדו. הנה ירבעם בן נבט לא נטרד מהעולם הבא אלא בעבור הכבוד, הוא מה שאמרו ז"ל (סנהדרין קב): תפסו הקדוש ברוך הוא בבגדו ואמר לו, חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן. אמר לו, מי בראש? אמר לו, בן ישי בראש. אמר לו, אי הכי לא בעינא. מי גרם לקרח שיאבד הוא וכל עדתו עמו? אלא מפני הכבוד, ומקרא מלא הוא (במדבר טז): ובקשתם גם כהונה. וחכמים ז"ל (במדבר רבא יח) הגידו לנו כי כל זה נמשך מפני שראה אליצפן בן עוזיאל נשיא והיה רוצה להיות הוא נשיא במקומו.

הוא שגרם לפי דעת חכמינו ז"ל אל המרגלים שיוציאו דיבה על הארץ וגרמו מיתה להם ולכל דורם מיראתם פן ימעט כבודם בכניסת הארץ, שלא יהיו הם נשיאים לישראל ויעמדו אחרים במקומם.

זו הרב חנן פורת:

חוסר אמונתם של המרגלים הוא בראש ובראשונה חוסר אמונה בכוחו של עם ישראל, ולפיכך הם אומרים: "לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו" – מאיתנו.

אך במעמקים נובעת חולשתם מחוסר אמונה בקב"ה, ליבם של ישראל, ולכך מכוונים דברי חכמים היורדים לסוף דעתם של המרגלים ואומרים:

"אל תקרי ממנו (מאתנו) אלא ממנו (מהקב"ה) כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם. (גמרא- סוטה ל"ה ע"א).

